

NIENAWIŚĆ (585) sb f

Zawsze w pisowni łącznej.

nie- (584), nię- (1).

e jasne; -ã- (517), -a- (15); -a- *Calag*; -ã- : -a- *RejPs* (10:1), *MurzHist* (4:3), *MurzNT* (2:2), *BibRadz* (54:3), *Mącz* (42:1), *GórnDworz* (12:1), *WujJud* (4:1), *CzechRozm* (9:1), *SkarŻyw* (10:1).

sg *N* nienawiść (61). ◇ *G* nienawiści (126). ◇ *D* nienawiści (6). ◇ *G a. D* nienawiści (1). ◇ *A* nienawiść (100). ◇ *I* nienawiścią (33). ◇ *L* nienawiści (228). ◇ *pl N* nienawiści (9). ◇ *G* nienawiści (2). ◇ *D* nienawiściom (2). ◇ *A* nienawiści (9). ◇ *I* nienawiści(a)mi (1). ◇ *L* nienawiściach (2); -ach (1) *LubPs*, -ach (1) *SkarKaz*. ◇ *sg a. pl G* nienawiści (3). ◇ *dubium* (2).

Sł stp, Cn notuje, *Linde XVI – XVIII w.*

Silna, trwała niechęć; odium Vulg, HistAl, PolAnt, Mącz, Modrz, Calag, Calep, JanStat, Cn: invidia HistAl, Mącz, Modrz, Cn; inimicitia Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz; simultas Mącz, Modrz; contemptus, despectio, despectus, refutatio BartBydg; zelus PolAnt; indignatio, livor, offensio Mącz; aemulatio, hostilitas Calep; rancor Cn (585) : HistJóz Av; BartBydg 43b; Miedzi mądrymi nienawiści niemałz. BielŻyw 170, 15; BierRozm 9, 10; Abowiem ia wiem iąką nienawiścią ty ząwždy niłłćifz ony ktorzy [...] odstępuią od przykazania twego RejPs 184, 30, 36v, 50v, 163, 207 [2 r.]; MurzNT 116; GroicPorz dd3v; Leop Ps 108/3; OrzList c; Bog niema w łobie nienawiści ani żadnych ludzkich namiętności BibRadz I 478d marg, *5, Prov 26/26, Ez 25/15, I 478d marg, Sap 10/3, Eccli 9/23[25]; że Pan Bog położył miedzy Wężem á Niewiálta/ y miedzy plemieniem wężowym á plemieniem niewieścim nienawiść OrzRozm G3v; BielKron 198, 231; Mącz 259d, 301d, 452c; gdzie nienawiść wrodzona ielt/ tám wiary niemałz OrzQuin Qv, M4v; LeovPrzep B4v; RejAp 145v; RejPos 179; KuczbKat 315; RejZwierc 152v, 266; zufały w mowie záłługuie nienawiść. BudBib Eccli 9/23[25], Prov 26/26, Os 9/8, 1.Mach 11/5; ModrzBaz 90, 95v; Calag 265b; Tá była bárzo zazdrościwa ná S. Eufrązyą y nienawiścią łkufzona/ [...] poczęła ią nágráwác SkarŻyw 226; CzechEp 99; KochTarn 74; GórnRozm D4v; PaprUp A3 [2 r.]; Calep 33b, [724]a; Boiażń nienawiść mnoży. Phil P3 marg, K, K4 [2 r.], Q2 [4 r.]; SarnStat 1096; áby do mężoboyftwá łerdecznego y vczynkowego ábo do nienawiści/ ktora łię mężoboyftwu wedle Ianá ł. rowna/ nie przychodziło SkarKaz 315b; PudłDydo B3v.

nienawiść kogo, czego [w tym: ai poss (1)] (19): MurzHist T4v; LubPs D3 marg; OrzRozm H2v; KwiatKsiąż G3; Dufzna trz[eżw]ość ie[łt]ći pokorá/ [...] także nienawiść pychy á hárdości RejPosWstaw [21²]; BudBib Esth 14/12[13]; ModrzBaz 72, 140v, 144, 144v; Kaimowey zazdrości y nienawiści bráterłkiey y zdrády y rołpáczy łię łtrzelzmy. SkarŻyw 263; CzechEp 18, 23; iż dla nienawiści łepłznych náđ łię/ imię łobie náuczycielow [...] [heretycy] przywłáłzczią WujNT 835; SarnStat 113, 179, 196, 922; SkarKaz 313a.

nienawiść do kogo, do czego (2): GórnDworz Ff7v; Abowiem omowcá mułłi mieć po łobie iąką do tákowego łwego połłępku nienawiść/ do tego ktorego łpráwy łzácuie. Phil G4.

nienawiść k(u) komu (4): BielŻyw 109; Uti invidia minore, Mnieyłzą nienawiść k łobie znác. Mącz 510b; SkarŻyw 334; Phil S4.

nienawiść (na)przeciw (ko) komu, przeciw (ko) czemu (35): OpecŻywList C2; TarDuch D3v [2 r.]; MurzNT 176 marg; DiarDop 108; Zmiánká thu ielt o zdrádzie Iudałłowey náđ Pánem Chryłtusem/

y o nienawiści Zydowfkiey przeciwkoż [!] niemu. *Leop Ps* 108 *arg*, 3.*Mach* 4/1, 7/3; *OrzList* b4; *BibRadz Lev* 19/17, 2.*Mach* 4/49; *OrzRozm* C4; *BielKron* 41v; *Mącz* [234]b, 260a, 446c; *BiałKat* 163v; *KuczbKat* 200; *WujJud* 35 [2 r.]; *SkarJedn* 231, 253, 255, 349; *SkarŻyw* 88, 334; *CzechEp* *2v, 18; *NiemObr* 11; *Phil* S3; *LatHar* 135; Widziŝz iáko fię Bogu podoba nienawiść y żarliwość ludzi Chrześcijánfkich [...] przeciw haeretykom/ y niezbożnym náukam y íprawom ich *WujNT* 844, 63, 867; *SarnStat* 562.

nienawiść na kogo (4): *LubPs* T5; *Mącz* 260a; *GórnDworz* R3v; wftydzą fię niektorzy iáwnie łupić y odzierać poddáne swoie: y wolą táiemnie przez Zydy/ ktorych iest wrodzona ná Chrześciány nienawiść *SkarKaz* 610b.

nienawiść czyja [w tym: *ai poss* (20), *G sb i pron* (17), *pron poss* (9), „*własna*” (1)] (47): *BierRaj* 16 [2 r.]; wyzwol że mnie ze wŝytkiego smutku y vcifku w ktoremem położon iest/ dla nienawifci nieprzyjacielow moich *TarDuch* D2v, D3v; *MurzHist* Lv; *DiarDop* 108; Wydárł mye Pan s froyey mocy íprzećwnikow moich Od tych co fię mnye zmocnili w nyenawifciach swoich *LubPs* E, E3, G2, X2v, Z, bb5; *GroicPorz* aa4v; *Leop Ps* 108 *arg*; *BibRadz Sap* 2/24; *BielKron* 340v; *Mącz* 74c, 251d, 261a, 286b, 336c; *OrzQuin* H2; *LeovPrzep* av; *RejPos* 17, 198, 301, 334, 335v; *BudBib Sap* 2/24; Co iestlibyś nędzny żywot twoy być rozumiał/ w ták wielkiey póspółtwá nienawifci *ModrzBaz* 40; *SkarJedn* 255; Więc iestcze w fwychże złościách sobie pochlébuie/ Zá co Bożą/ y ludzą nienawifć zylkuie. *KochPs* 51, 186; *SkarŻyw* 198, [236]; *CzechEp* 88; *Phil* I2, K4, Q2, S3; *WujNT Ioann* 15 *arg*, s. 397, 1.*Ioann* 3 *arg*, s. 844, 867; *SarnStat* 862, 1067.

W połączeniach szeregowych (57): *BierRaj* 16; *BartBydg* 41; *FalZioł* V 65v; *SeklKat* Iv; Aza nye pełno w was pychy/ lákomftwá/ obźárftwá/ piyańftwá/ obłudności/ zazdrofci/ nyenawifci/ nyemilofyerdźya/ á ínadź y nyedowyárftwá/ y wífelákyey złości á łotroftwá? *KromRozm I* C3; *MurzHist* I3v; *Diar* 66; *DiarDop* 108; *LubPs* K3v *marg*; *GroicPorz* bv, d4, g2v, x3, mm2v; *KrowObr* 63; *Leop Eccli* 5/17, 6/9; *Mącz* 494d; *GórnDworz* Ggv, Gg6, Hb8; iuzby vftháć muftiálá pychá/ lákomftwo/ nienawifć nieíprawiedliwość/ wzgárdzenie/ y wŝytki ine złe á márne íprawy człowieczeńftwá náłzego *RejPos* 229, 56v, 301; *KuczbKat* 160; *WujJud* 35; *RejPosWstaw* [110²]v; *BudBib* c3v; *MycPrz* II A3; *CzechRozm* 187v, 243; *ModrzBaz* 23, 68, 138; *SkarŻyw* 263, 298; *CzechEp* *2, 18, 23, 26, 57, 94; *NiemObr* 3; *WerKaz* 303; *ArtKanc* M4; Boiaźń/ miłość/ chćiwość/ nienawifć/ gniew/ y ine áffekty dálekie od Sędziów być máią. *Phil* L *marg*, L, R4, S4; *WujNT* 591; *SarnStat* 573, 1067, 1077, 1086, 1087; *SkarKaz* 82a, 311b.

W przeciwstawieniach: »miłość (*a.* miłowanie) (13), przyjaźń (2), chuć, sława ... nienawifć; (*u*)miłować (*a.* rozmiłować) (15), dobrze czynić (3), kochać się (2) ... mieć w nienawifci (*a.* nienawifcią oddarować, *a.* w nienawifć wziąć)« (37): aczkolwie niegdy niewftid v niego za wielką ławę był, ale potim za wíetfzą nienawifć. *BielŻyw* 69, 109; Złoftniki miałem w nienawifci [...] á zakon twoy miły panie miłowałem. *WróbŻołt* 118/113, 118/163; ktorzy [*przyjaciele*] nieftetyś/ wíęcyi pod czas człowiekowi fwą przyiaźnią wadzą/ niŝli główni nieprzyjacielé nienawifcią fzkodzą *MurzHist* N2; Myálto miłofci nyenawifć ná mye obracáli. *LubPs* Z; *GroicPorz* d2, g4v; *KrowObr* C, 62v; *Leop Ps* 108/5, *Ez* 16/37; A przethoż nie íztrofuy ízyderzá by cię ínadź nie miał w nienawifci/ karz mądrego á będzie fię kochał w tobie. *BibRadz Prov* 9/8, *Prov* 8/36, 15/17, *Matth* 5/43, 44; *Summum* me

eorum studium tenet, sicut odium iam caeterarum rerum, Mam wielką chuć przeciw ym/ yáko też y wielką nienawiść przeciwko ynłzym. *Mącz* 446c; iżby znał co ieft dobre/ á co złe/ á iedno miłował drugye miał wnienawiłci *GórnDworz* Ee3v, D4v, Y8v; *KuczbKat* 350; *WujJud* 126, 142; *ModrzBaz* 140v; *KochPs* 67, 168; *SkarŻyw* [236]; *CzechEp* 8, 52, 160; *ActReg* 129; *GrabowSet* F2; dobrze czynicie tym ktorzy was máią w nienawiści *WujNT Matth* 5/45, *Matth* 5/44, *Luc* 16/13, s. 555.

W charakterystycznych połączeniach: nienawiść doskonała (3), dziwna, główna, jasna, mała (4), marna, niechrystyjańska, okrutna, przeklęta (2), starodawna, surowa, aż na śmierć, wielka (30), wewnętrzna, wrodzona (2), wszelka (4), zapamiętała; nienawiść bliźniego [= ku bliźniemu], braciej (braterska) (3), drugich (2), hardości, kapłanow, lepszych, ludzi bałwochwalnych, Pana Boga, prostego stanu ludzi (3), pychy, złochnstw; nienawiść do złych ludzi; nienawiść ku przelozonym; nienawiść (na)przeciw(ko) bratu, chrześcijanom, duchowieństwu (osobam duchownym) (2), heretykom, katolikom, Kościołowi (2), łacinnikom, łasce, niezbożnym naukam, poganom, przelozonemu (2), Rzymskiego Kościoła ludziom, starszym, synom kościelnym, złości, Żydom; nienawiść na chrześcijany; nienawiść boża [= Bóg nienawidzi] (2), braciej, diabelska (3), Grekow, ludzi chrześcijańskich, ludzka (9), macoszyńska, nieprzyjacielow (nieprzyjaciół) (3), Pana (Pańska) (2), poddanych, pospolstwa, powinowatych, sejmowa, szatańska, świecka, własna, żydowska; nienawiść o sławę; godny nienawiści, porzucenie, prožen, przyczyna (2), uspokojenie, wolny; bronić nienawiści, doznać, uczyć się, używać (2), warowanie się, wystrzegać (ostrzegać, strzec) się (6), zakazywać; wybawić od nienawiści, wyrwać; pochodzić z nienawiści; czynić dosyć nienawiści, dać zakał, przywykać; bronić przeciw nienawiści, utwierdzać; jednać nienawiść, mnożyć (2), nieść (2), objawić, obracać, odłozyć, opuścić, pokazować, pokrywać, przynaszać, stroić, zasługiwać, znać (2), zostać, zyskiwać; baczyć na nienawiść; dawać znać przez nienawiść; obrocić w nienawiść; mścić nienawidzi, niszczyć, oddawać, poruszyć się, prześladować, skuszony, sprzeczać się, wystąpić, zatracić; zginąć w nienawiści, zmocnić się.

*Zwroty: »nienawiść brać, wziąć; w nienawiść wziąć« = zaczynać (zacząć) nienawidzić (2:1;1): druga lepak innego fie rozmiłuię á śwego w nienawidź weźmie. *BielŻyw* 109, 109; Strzec się trzeba aby młodzi w zakuonie ku przelozonym [!] nienawidzi niebráli. *SkarŻyw* 334 marg, 334.*

*»by(wa)ć (a. przebywać), zostać, będący w nienawidzi« [w tym: u kogo, u czego (26), komu (4), czyjej (2)] = esse odio Mącz, Modrz Vulg.; odiosum esse Vulg, PolAnt; in odio esse Mącz, Modrz; flagrare invidia, invidiam capere, laborare ex invidia, odio premi Mącz; invidia laborare, odio haberi a. versari Modrz; odiosus, perosus Calep [szyk zmienny] (39:2:3): Nie połmieway fie z vbogich bo im w nienawidzi będziełz. *BielŻyw* 18, 69; *MurzHist* Lv, V2v; *GroicPorz* h; *KrowObr* 237v; *Leop Eccli* 21/31; Vbogi ieft w nienawidzi v przyjaciela śwego *BibRadz Prov* 14/20, I 3c marg, 4b marg; *BielKron* 252; *Mącz* 34d, 180d, 259d, 428d, 494d; *RejPos* 17, 139v, 200; *BudBib Sap* 14/9; gdyż Koroná POLSKA [...] zołtała w nienawidzi v wízech Pańłtw *MycPrz* II A4, II A; *CzechRozm* 229, 250; *ModrzBaz* 28v, 40 [2 r.], 68v, 95; *CzechEp* 21; *NiemObr* 11; *ArtKanc* I19v, K, K9v; *Paprup* B3; *Calep* 391b, 560a, [724]a, 787a, [1017]b; *WujNT Matth* 10/22, *Mar* 13/13, *Luc* 21/17; *PudłDydo* A2v.*

~ W charakterystycznych połączeniach: być itp. w nienawidzi u Boga (bożej) (3), u brata, u cynikow, u (wszech) ludzi (inszych narodow ludzkich) (4), u Pana (Pańskiej) (2), u poddanych, u przyjaciela, u wszech państw (2), u wszy(s)tkich (u wszech, wszem) (11). ~

»nienawiść ci(e)rpieć« [w tym: od kogo (1)] (2): *TarDuch* B8; Coż zazdrościwi s fwyh fpraw zá zylk máią/ Nienawiść ćirpią á nic nie wygráią. *RejZwierc* 224.

»nienawiść sobie czynić« = *wzbudzać w sobie nawzajem nienawiść (1)*; przytąpił chcąc ie zgodzić: Co się táko fromościéie/ Nienawiść łobie czynicie. *BierEz* L4v.

»kłaść w nienawiści sobie« = *nienawidzić (1)*; iż nigdy wytrwác niemogli/ [...] ći ktorzy mię kładli wnienawifci łobie. *RejPs* 26.

»mieć nienawiść [od kogo, u kogo]« = *być nienawidzonym (2)*; *OrzRozm* H; nikomuś tám nie przepuścił: skąd małz nienawiść v ludzi wielką. *OrzQuin* D4v.

»mieć, mający, mian w nienawiści; mieć nienawiść« = *nienawidzić; odio a. odium habere Vulg, HistAl, PolAnt, Mącz, Modrz, JanStat; odisse Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz; habere inimicitiam, zelari Vulg; est [alicuius] odium, exosum esse, invidere, [aliquem] odium tenet Mącz; odio prosequi Modrz [szyk zmienny] (170:2:1;10)*; *OpecŻyw* 2; *HistJóz* E2; *TarDuch* A5, A6, D3v [2 r.]; *FalZioł* IV 4b, 24b; W nienawifci miey pochlebniiki rownie iako fałszniiki *BielŻyw* 43, 84, 122; *WróbŻołt* 25/5, 100/3, H8, 118/104, 113, 128, 163; *RejPs* 143v, 183v; *HistAl* E6v; *MurzHist* V; *MurzNT* 18; Ty co nań máią nienawiść łam to w niwecz odpłofzę. *LubPs* T5, F, G2, H2, I2v, K4 (11); *GroicPorz* b3; *KrowObr* C, C2, 55, 62v [2 r.], 167, 212v; *Leop Lev* 19/17, 3.Reg 22/8, *Ps* 49/17, 128/5, *Sap* 11/25 (11); Płákálá tedy zóná Sámfonowá przed nim mowiac/ Záprawdę mię małz w nienawifci á nie miłufiez mię *BibRadz Iudic* 14/16, *Gen* 27/41, *Ex* 18/21, *Ps* 33/22, 2.Reg 13/22, *Iob* 34/17 (28); *BielKron* 39v, 52; *KwiatKsiqż* B3; *Osurus*, To co bywa w nienawifcy miano/ czym bywa gárdzono. *Mącz* 259d, 201c, 259d [4 r.], 260a, 428c, 446c, 487b; *SarnUzn* B4; *RejAp* 146 [2 r.]; *GórnDworz* D4v, Y8v, Ee3v; *RejPos* 43, 216v, 296, 298, 298v (8); *BiałKat* a4 marg, 23v, 76, 163v, 216 (8); *WujJud* 35; *WujJudConf* 64v; *RejPosWstaw* [41³]v, [41⁴]v [2 r.]; *BudBib* 4.Esdr 1/34, 16/50, *Iudith* 5/15[21], *Esth* 14/14[15]; *CzechRozm* 239 [2 r.], 250; *ModrzBaz* 19, 78, 78v [2 r.], 97v; *KochPs* 19, 56, 67; *SkarŻyw* 455; *CzechEp* *2, *4, 8, 30, 375 (8); *NiemObr* 11, 18; [kacerze miasto rzymskie] bárziefy niż wężá y plá/ w nienawifci máią *ReszPrz* 26; Kácerze gorzey niż łámego biefá w nienawifci maćie *ReszHoz* 135; *WerKaz* 286; *ArtKanc* O4v; *PaprUp* C3v; *Phil* L2; *LatHar* 46, 119, 135, 588, 589; Zadne łtworzenie nie ma nam ták być miłé/ ktoregobyłmy fię záprzec y w nienawifci mieć nie mieli *WujNT* 256, *Matth* 5/44, 45, *Luc* 14 arg, 26, s. 256 (23); *SarnStat* 678; *PowodPr* 54.

~ W charakterystycznych połączeniach: mieć itp, w nienawifci (marną) bestyją (4), bezbożność przekłętą, bliźniego (2), bożą miłość, brata (3), chwałę nieprzyjacielską, ciało swoje (4), czestowania domowe, czł(owi)eka (3), dobre, duszę swoją, fałszniiki, gędźbę, grzech (3), grzesznego, hojne czi, karanie, karność, kaźń, kłamstwo, kościół złościwych, krolową, legata, lud cnotliwy (ludzi cnotliwe) (2), ludzi złościwe (zebranie złościwych ludzi, złościwego człowieka, złoštniki) (4), łakomstwo, matkę, muzykę, nadętość, naukę (i wiarę Pana Chrystusową) (3), niepobożne (niezbożne) (ludzi) (2), nieprawość, nieprzyjaciela (4), nieślachecki stan, ojca (4), pałace, papieża, pastyrze, pochlebniiki, prawdę, prózną chwałę, przestrzeżenie, pychę, rodzice, Rzeczpospolitą, Rzym (3), sąd, siroty, słowo, sprawę ludzi przewrotnych, sprawiedliwego, sprzeciwniki (boże) (2), Syjon, syna, świat, uczciwą i cnotliwą żonę, utrapionego, wierne, występce zakonu, wszetecznice (2), zakon, złość (sprawy złošciwe, złe) (6); mieć w

nienawiści sobie; mieć w nienawiści bardziej niż węża i psa, gorzej niż samego biesa; mieć w nienawiści daremnie, niesłusznie. ~

»[jaką] nienawiścią nienawidzieć, nienajrzyć« (1:1): *LubPs* eev; ludzie nabożeństwاً zawięzionego [...] tych wŹytkich/ ktorzy Źczyrym Źercem/ wyroki PáńŹkie przyimuią/ doŹkonáŹ nienawiŹciá nienayrzá *NiemObr* 4.

»nienawiŹ pobudzić« = *spowodować, że ktoś jest nienawidzony; commovere indignationem, concitare odium Mącz* [szyk zmienny] (2): *Concitare magnum odium in aliquem, Pobudzić przeciw komu nienawiŹ. Mącz* 260a, [234]b.

»przyŹć (a. przychodzić), wpaŹć (a. wpadać) w nienawiŹć; przyŹć ku nienawiŹci« [w tym: czyją, czyjej (5), komu (2), do kogo (= u kogo) (1), kogo (1), u kogo (1)] = *zostać znienawidzonym; acquirere inimicitias, incurrere a. venire in odium, invidiam a. odium a. offensionem suscipere Mącz* [szyk zmienny] (9:2;1): *PrzyŹedł theż był w nienawiŹć do CzeŹkich y MoráwŹkich pánow/ iż więcey miłował Niemce niŹ Czechy BielKron* 326v, 138v, 326v, 340v; *Mącz* 36c, 74c, 261a, 336c, 480d; kto łobie Źwobodę przywłáŹczá przychodzi w nienawiŹć [*odio habebitur*]. *BudBib Eccli* 20/8; *Phil* 12; *GosłCast* 32.

»w nienawiŹć przywieŹć (a. przywodzić), przyprawić; do nienawiŹci przywodzić« [w tym: do kogo (= u kogo) (5), czyją, czyjej (3), komu (1)] = (s)*powodować, że ktoś jest nienawidzony* [szyk zmienny] (12:1;1): *iedno że go ia nie rad widze/ bo mi nigdy nic dobrego nie prorokuie (marg) Abowiem flowo PáńŹkie ktore MichaealŹ opowiedáŹ/ w tę go nienawiŹć przypráwiło. (—) BibRadz 3.Reg* 22/8; *BielKron* 15v, 195v; *A w tho niechay by thák trefiaŹ/ iżby go áni zelżyłá zbytnia ŹkłonnoŹć/ áni záŹie przywiodłá w nienawiŹć gorna powagá. GórnDworz* 1i2v; *RejPos* 334; *CzechEp* 11, 20, 88, 92 [2 r.], 337; gdy kto potáiemnie ŹczyŹpie kogo ná Źławie iego chcáć mu iey vwlec/ y do nienawiŹci inŹyŹych go przywodzi. *Phil* Q2; *WujNT* 243 *marg*, *Yyyyyy4v*.

»nienawiŹć (u)czynić, sprawić« [w tym: komu (3), u kogo (2)] = (s)*powodować, że ktoś jest nienawidzony; augere a. conflare a. ineammare a. parare invidiam, conciliare a. concitare odium, odium creare a. facere, rapere in invidiam, subicere odio, vocare in invidiam a. in odium Cn* [szyk zmienny] (4:1): *RejWiz* 188; *Y* powiedáli Krolowi: że tho wŹŹyŹtko poczyniŹ Ionáthás/ chcáć go Źkázić á nienawiŹć mu wczynić [*invidiam facere*] *Leop 1.Mach* 11/5; *WujJud* 145; *A* ChriŹtus Pan/ nie dla tegoć przyŹedł/ żeby wcznie Źwe/ ábo owieczki [...] ná Źwiát wprowadzáŹ/ [...] ále żeby ie z Źwiátá wywodziŹ/ á nienawiŹć im v niego Źpráwił. *CzechRozm* 250; *Phil* P2.

»[z kim] nienawiŹć wieŹć« (1): z drugimiby teŹ koty drzeć/ ábo iáká nienawiŹć wieŹć muŹiaŹ [*cum aliis simultatem vel inimicitias exercent*] *ModrzBaz* 44v.

»w nienawiŹć wpaŹć« = *zaczáć nienawidzić* (1): *IZ* iuŹ Grekowie [...] Źerce byli do iednoŹci Źwiętey Źtráćili/ y w wielká nienawiŹć przeciw Láćinnikom wpádli *SkarJedn* 231.

»w nienawiŹć wprawi(a)ć« = (s)*powodować, że ktoś nienawidzi; in invidiam rapere, in odium vocare, odium conciliare a. concitare a. creare, onerare invidia Mącz* [szyk zmienny] (3): *Aliquem in invidiam rapere, Wpráwiáć kogo w nienawiŹć. Mącz* 346a, 259d, 264a.

Wyrażenia: »pełny (a. pełen) nienawiŹci« = *nienawidzący; repletus zelo PolAnt* [szyk 3:1] (4); *MurzHist* 13v; *CoŹ mowiŹ?* ábych nienawiŹci pełen był/ przeciwko przełóŹonemu memu? *OrzList* b4; *BibRadz Act* 5/17; *WujNT* 63.

»pełny nienawiści« = *znenawidzony* (1): Res invidiosa, Rzecz pełna nienawiści y niełaski. *Mącz* 495a.

»w nienawiść podawany« (1): imię Miftrzew/ Doktorow/ Naucezycielow Chrześcijánfkich nie ma być fzczypane/ znieważane/ y od ludzi w nienawiść podawane *WujNT* 243.

»poddany nienawiści« = *nienawidzony* (1): Im więcej możność przełożonych będzie reprimowana/ tam też będzie sławniejsza y trwalsza R. P. thak przeto iż mniej będzie poddana nienawiści *Phil Q*.

»nienawiścią ruszony, zjęty« = *abominatus PolAnt* [szyk 1:1] (1:1): *BibRadz 2.Mach* 4/49; A tak oni nienawiścią zięci/ zwinęli żagwie kęs z ogniem w ono prześcieradło/ y dali iey zalię *WerGość* 218.

Szeregi: »(i) gniew(anie), (i, a, abo) nienawiść« [szyk 16:11] (27): *TarDuch D3v* [2 r.]; *MurzHist D3v*; *GroicPorz c2, d2, ii2*; *Mącz* 219d, 260a; *Górndworz R3v*; *RejPos* 334; Niemamy sie thez ná bliźne gniewać/ ále nienawiść y gniew/ przeciw temu Szátánowi mamy obracać *KuczbKat* 435; *WujJud* 35; *CzechRozm* 135v, 239v; *SkarJedn* 232; Co słwym kłamstwem pożyczczesz/ ięzyku wżeteczny/ Ieno ludzką nienawiść/ á gniew boży wieczny? *KochPs* 186; *CzechEp* 8, 27, 47; *Phil H4*; Od gniewu/ nienawiści/ y wżelákies zły woley wybaw nas Pánie. *LatHar* 176, 116, 135, 585, 663; Y przeto Pan y gniewu y nienawiści zákázuie *SkarKaz* 311b, 313a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 25 r.]

»jad i nienawiść« (1): kto z wielkiego iádu y dośtałey á rozmyślney nienawiści [zelił brata swego] *SkarKaz* 313a.

»nienawiść i (a) mierziaczka (a. obmierzenie)« (2): *RejPos* 200; Gdyż człowiek pyłzny [...] w nienawiść y mierziaczkę ludzką wpada *Phil I2*. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»(abo) miłość a(l)bo (i, także i) nienawiść« [szyk 5:2] (7): *BielKron* 81, 81v; *Górndworz D5*; *KuczbKat* 340; Zaden nieieft tak świętobliwych á łkromnych obyczáiw/ ktoryby trzymáiąc dożywotnie vřząd niemáł wyftąpić/ ábo nienawiścią/ ábo miłością [vel odio, vel amore] *ModrzBaz* 44v, 7; *WujNT 1.Ioann* 3 arg. [Ponadto w przeciwstawieniach 12 r.; w połączeniach szeregowych 6 r.]

»nienawiść a niechęć« (1): nienawiść zalię á niechęć do złych ludzi/ łpráwiedliwosci osłábieć nie dopuřcza *Górndworz Ff7v*.

»nieprzyjaźń, (a) nienawiść« [szyk 2:1] (3): Simultatem exercere cum aliquo, vel habere, item gerere, Nieprzyaźć á nienawiść s kim wieść. *Mącz* 394d, 394d; *Calep* 490b. [Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.]

»i nienawiść i niewdzięczność« (1): Táká była y nienawiść y niewdzięczność Grekow przeciw Rzymłkie⁸⁰ kościoła ludziom *SkarJedn* 255.

»niezgoda i nienawiść« (1): Tąż niezgodą y nienawifcią y ini czelniejszy łami miedzy łobą czynili *BielKron* 179v. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»(ani) nienawiść i (ani) ohy(z)da« [szyk 1:1] (2): A przeto/ kto łie tak chwali/ iż áni nienawifć łtąd/ áni ohyzdá vřoć mu może/ tákemu ia chwalić łie dopuřczę *Górndworz D7v*; *CzechEp* 92.

»nienawiść, (i) pomsta« [szyk 1:1] (2): ono około nařtawowaniá policzka/ broni włáfnuy pomřty i nienáwifcy przeciwko temu który krzywde czyni *MurzNT* 176 marg; *BibRadz Lev* 19 arg.

»nienawiść i poswark« (1): [W niebieskich pałacach] nie mářz nienawifci y pořwarkow *LatHar* 598.

»nienawiść i prze(na)śladowanie« [szyk 1:1] (2): Iezu ktorys wiele przenaśladowania y nienawifci odnichże cierpiał. *TarDuch* B8; *WujNT Ioann* 15 arg. [*Ponadto w połączenia szeregowych* 6 r.]

»pycha i nienawiść« (1) : Y te tytuły zda mi fie że nie z miłości Chrześciańskiey/ ale z pychy y z nienawifci pochodzą. *WujJud* 126. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 4 r.]

»nienawiść i rozność« = *differentia et odium JanStat* [szyk 3:1] (4): SkarJedn 349; GDy były rufzone nienawifci wielkie y różności między Duchownými y Swietckými osobami *SarnStat* 112, 185, 211. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.]

»nienawiść i roztyrk« = *odium et dissidium JanStat* [szyk 1:1] (2): Abowiem vwłocztwo iest grzech z ktorego pochodzą roftyрки y nienawifci. *WróbŻółt* gg8v; *SarnStat* 80. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»waśń i nienawiść« (2): iż od tego czáfu záftárzála waśń y nienawifć/ kthórą wżyścy iákmiarz mieli przeciw duchowieństwu/ odkryła fye práwie ná iáľność. *BiałKat* 163v; *SkarKazSej* 672a.

»nienawiść, (a, i) wzgarda (a. wzgardzenie)« = *odium et contemptus, odium et despectus Modrz* (4): *RejPos* 298v; Przekłęci porádnicy y obrońce práwa fprofne⁶⁰ [...] ná nienawifć á wzgárdę bráćiey náľzey wymyśłonego *ModrzBaz* 144v, 144; *GosłCast* 32. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.]

»nienawiść a (i) zajątrzenie« [szyk 1:1] (2): *OrzQuin* E3v; w wielkim zaiątrzeniu á w wielkiej nienawifci v wľzech Pańftw thá Koroná náľzá zoftála *MycPrz* II A. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.]

»(ani, tudzież) zazdrość, ((też) i, ani, albo, tudzież) nienawiść« [szyk 9:5] (14): Między námi żadna zazdroć áni nienawifć [*nullus livor nullaque invidia*] nie pánuie. *HistAl* I6; *Mącz* 4b, 196a, 197a, 494d; *OrzQuin* E3; *RejAp* 154; *RejPosWstaw* [110³]v; *KochPs* 84; *SkarŻyw* 388; *CzechEp* *2v; Zazdroć też y nienawifć przynioľła fmierć [...] Sokratefowi *Phil* K4; *LatHar* 609; *SarnStat* 862. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 9 r.]

»nienawiść i zdrada« (1): MA też [*obywatel*] być prožen wľzelkiej nienawifci y zdrády *Phil* H4. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.]

»nienawiść i zelżywość« (1): iż Kátowie/ Opráwcy/ Ceklarze w wielkiej nienawifci y zelżywoći v ludźi bywáią *GroicPorz* b.

»nienawiść abo (i) złe (do)mniemanie« [szyk 1:1] (2): on chce wynicowawľzy w złe mniemanie y nienawifć wľzytkich przywieść. *CzechEp* 88; *WujNT* 30.

»złość a (i) nienawifć« (2): Ale Iudaľz y Żydzi wydáli go y vkrzyżowáli ze złości á z nienawifci *WujNT* 403, 63. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 5 r.]

»zwada i (abo) nienawifć« = *lis et odium JanStat* (2): *SarnStat* 1078; A iefli mężoboyftwo było z iákiey zwády ábo nienawifci: [...] wydać go ná śmierć kazano. *SkarKaz* 315a.

Wyrażenia przyimkowe: »bez, krom nienawifci« (2:2): Skąd słáchetna nieiáka zawiść y krom nienawifci o flawe y dobroć wľpor wľczżyna fię. *KwiatKsiąż* Bv; *Mącz* 4b; *SarnStat* 862; Bo z proftego z pńedkiego gniewu/ ábo z żártu/ co tákiego y gorźzego wyrzec/ bez żadney nienawifci: nie máľz tákiego grzechu/ ktoryby piekła godźien *SkarKaz* 313a.

»z nienawifci« = *invidia PolAnt, Mącz; odio Modrz; in odium JanStat* (52): Wľfytko to náń znienawifci mowili/ iľz ié káral oľtro za iľch wyľtepy *OpecŻyw* 119, 118v, 121 v, 124, 136v; *RejPs* 52;

LubPs Z; *GroicPorz* c2, d2, g4v, aa3v, aa4v, ii2, mm2v; Ale z nienawiści Diabelskiej przyśzła śmierć na świat *BibRadz Sap* 2/24; *BielKron* 196, 201v, 315; *Mącz* 286b; aby rząd złe ludzi karał/ nie z nienawiści/ iedno żeby złemi nie byli *GórnDworz* Hh2, D5, R3v, S3, Hh8; *WujJud* 142; *RejPosRozpr* b3; *BudBib Sap* 2/24; *CzechRozm* 243; *ModrzBaz* 72, 140v; *SkarJedn* 232; *SkarŻyw* 388; *CzechEp* 8, 18, 27, 45, 95; *NiemObr* 11; *Phil* L; Z nienawiści gdy zgrzezę karz bez łaski za to *GrabowSet* Dv; *LatHar* 698; *WujNT* 30, 403; *SarnStat* 113, 179, 196, 922; *SkarKaz* 311b, 313a [2 r.], 314b, 315a.

»prze(z) nienawiść« (4): *OpecŻywList* Cv; tak pośpolitemu Człowiekowi obrzydźli Księżę/ że też y dobre a święte Kąplany/ [...] prze nienawiść złych Kąpłanow ludzie wzgardźli *OrzRozm* H2v; *Phil* K4; *LatHar* 609.

»w nienawiści« = *nienawidząc* (2): że mi tył podadzą/ Ci co sie w fwey nyenawiści z dawną na myę ładzą *LubPs* E2; *RejZwierz* 132v.

»z nienawiścią« (2): Odiöse, S gniewem/ s nienawiścią. *Mącz* 260a; *WujNT* 591.

»za nienawiścią« = *odio* *JanStat* (2): Mąią też być niekiedy występni wolni czynieni od karania/ [...] ie fliby za nienawiścią a chciwością pomsty byli przez kogo obwinieni *Phil* S; *SarnStat* 573.

W przen (68) : złoń a rofrzuc przes twoye myłofyerdzye włitka nyenawyć ij włitky chitroscy zle radi przewrotność włitkych nyeprijacyol nałlich *BierRaj* 16; *TarDuch* D3v; dla thegom miał w nienawiści wszelką drogę złości. *WróbŻółt* 118/104, 118/128; *RejRozpr* C2; *MurzHist* 13v; *DiarDop* 108; *LubPs* bb4, bb5; *Leop Is* 1/14; Ięzyk kłamliwy ma w nienawiści vtrapionego *BibRadz Prov* 26/28, *Ps* 118/128; zaráżeniśmy ją wnątrzną nienawiścią/ ieden przeciwko drugiemu *OrzRozm* C4; zwykła żywe známienite ludzie nienawiść nałładować. *KwiatKsięż* B4v; Ex arrogantia odium, ex insolentia arrogantia provenit, Z pychy nienawiść/ z rospuły pychą sie rodzy. *Mącz* 399a, 177d, 443d; która nienawiść nas/ iako Sodomę a Gomorrę/ w Polźce zaślepiła *OrzQuin* E3v, E3 [2 r.]; *GórnDworz* D7v, Ggv; abyście złożywłzy s siebie włzytki złości y [...] nienawiści swoie/ abyście łtali iako [...] dzyatki Bogá Oycá łwego. *RejPos* 301; *BiałKat* 23v; a iż nienawiści/ rołtyrki/ y niezgody [...] precz wyrzucone byc máią *KuczbKat* 160; odmień łerce iego ku nienawiści tego ktory się targa na nas *BudBib Esth* 14/12[13], c3v; *CzechRozm* 135v, 239v; aby łnac miłość abo nienawiść [...] granic včciwości nieprzełtąpiła. *ModrzBaz* 7, 138, 144; Tak Ruśi wiare S. przálną y czyłtą tym kwálem łtarym rozerwania łzátáńłkiego y nienawiści zákwašili *SkarJedn* 230, 314; Nienawiść na mą łkázę zewłżąd doćiera/ Y włzytki łwé fortéle na mię wywiéra. *KochPs* 167; Kogom ia wielce ważył/ kogom miłował/ Ten mi to nienawiścią dziś oddárował. *KochPs* 168; wielką nienawiść przeciw iemu w łereu pokrywáli. *SkarŻyw* 88; Nigdy żadne^{mv} za to zle niemyłł: ále na ich nienawiść kładł miłość *SkarŻyw* [236]; łtarayze się/ abyś [...] przyłzni y nienawiści się nierádząc/ ładził *SkarŻyw* 571, 298; że zówždy prawdá rodzi nienawiść *CzechEp* *2; Skąd się pokázuie iż nienawiść ielt włzego złego źrzodłem. *CzechEp* 258, 23, 426; łtąd rołtą miedzy Małżeńłtwem rołterki / nienawiści/ nieprzyłzni *WerKaz* 303; Gniew, nienawiść, y mierziączkę/ oddal od oblicza włzyłtkę. *ArtKanc* M4; *Paprup* A3v, D4v; *Phil* Q2; włzelkie miešce/ nienawiści włością *GrabowSet* F2; Vmorzy w tobie Męká Páńłká łacniuchno y przekłętą nienawiść *LatHar* 259, 585; łerce [majq] pełne złości y nienawiści przeciw košciołowi. *WujNT* 63, 655; ku zágládzieniu włzelkiéy nielubošci/ nienawiści/ łkrytych gniewów/ y

wfzelkich nieprzyiąźni międy [królem Kazimierzem a Zakonem] SarnStat 1087, 1077, 1115; ani fię żadną nienawiścią bliźnie⁸⁰ pomázał. SkarKaz 313a, 82a; SkarKazSej 672a.

W charakterystycznych połączeniach: nienawiść chodzi [za kim] (2), dociera, naśladuje (zwykła naśladować) (4), rodzi się, (u)roście (4), ułowi [kogo], zaślepia (2); radzić się nienawiści, zagładzenie; oczyścić serce od nienawiści; odmienić serce ku nienawiści; kłaść [na co] nienawiść, kłaść przed oczy, oddalać (oddalić) (3), odłożyć na stronę (2), rodzić (2), rozrzucić, ugasić, umorzyć, wygnać, wyrzucić, zagoić, zatłumić, złożyć z siebie; natkany nienawiścią, oddarować, pomazać się, porysować się; leżeć w nienawiści, zarazy; mieć w nienawiści drogę złości (zł(ościw)ą) (5), ścieżki kłamstwa, światłość.

Zwroty: »na (a. w) sercu nienawiść mieć, nosić« (1:1): W sercu twem nie będziefz nofił nienawifci przeciw bráthu twemu [Ne odio habeas fratrem tuum in corde tuo] BibRadz Lev 19/17; KochPs 84.

»nienawiścią zapalić się (a. rozpalic się), zapalony; nienawiści zapalenie« [szyk 3:2] (2:2;1): Nienáwifcią przeciw iemu kfiążęta kaplanfkie zapálili fie OpecŻywList C2; BielKron 266v; KuczbKat 200; WujJud 35; byłoby wnętrznę nienawiści y roftérku niemále zápalenié [odii et dissidii non leve incendium JanStat 296]. SarnStat 80.

Wyrażenie: »zakamiały w nienawiści« (1): ci ktorzy/ będac iuz zákámiaáli w nienawiści [inveterata eis diu in mente ... inimicitia] przeciw Zydom/ doczekáli prziftoynego czáfu/ kiedy iuz mogli wedle fwey myfli nád nim pomfthę wczynić Leop 3.Mach 4/1.

Przen (1) :

Zwrot: »być w nienawiści [od czego]« (1): A gorá Bazan przebraná twoiá [...] będzie wnienawifci od inych gor prze ochędogę fwoię RejPs 98.

a. Słowa pełne nienawiści (1) : by nyeprzyacyel ták mi zlorzeczyć myał/ [...] By też nyenawifci kto przeciw mnye mowił LubPs O.

Cf NAWIŚĆ, NIENAWISTNOŚĆ

LWil